

NARODNI GOSPODAR

GLASILO GOSPODARSKE ZVEZE.

Člani Gospodarske zveze dobivajo list brezplačno.
Cena listu za nečlane po štiri krome na leto; za pol leta dve kroni;
za četrt leta eno krono; posamezne številke po 20 h.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca.
Cene inseratom po 20 h od enostopne petit-vrste, za večkratno
inserecijo po dogovoru.

Telefon štev. 143.

V Ljubljani, 25. oktobra 1900.

Poštno-hran. št. 849.872

Kako zboljšajmo svoje gospodarstvo?

(Piše A. Štrekelj.)

IV: Zboljšajmo svojo živinorejo!

(Nadaljevanje.)

Kdor ima voljo in razum zato, napravi si take poskuse lahko na prav priprost način. V ta namen si odbere kolikor mogoče enako-

meren kos zemljišča ter ga razdeli na pet enakih delov. Površina vsakega dela znaša navadno 100 m², celega poskusnega zemljišča pa 500 m². Ta površina pa se tudi lahko zmanjša.

Prvi del poskusa pognoji se s fosforno kislino in kalijem, izpusti se pa dušikovo gnojilo, drugi del pognoji se z dušikom in ka-

lijem, izpusti se fosforno gnojilo, tretji del pognoji se z dušikom in s fosforno kislino a izpusti se kalijevo gnojilo, za četrti del se pa vzame vsa tri omenjena gnojila, namreč dušikovo fosforno in kalijevo. Peti del služi nam v kontrolo in se prav nič ne gnoji. Kako je treba gnojiti, kaže grafično poleg stoječi načrt.

Gnojilni poskus.

10 m širokosti.	I. Fosforjevo in kalijevo gnojilo.	II. Dušikovo in kalijevo gnojilo.	III. Dušikovo in fosforno gnojilo.	IV. Dušikovo, fosforno in kalijevo gnojilo.	V. Nepognojeno.
	50 m dolgoti.				

Kadar se gnoji, paziti je, da ne pride gnoj na sosednji del. Dobro je zato, če se napravi med vsakim delom majhen jarek.

Vse poskuse je treba enako in istočasno obdelovati in gojiti. Trava naj se nemudoma po košnji stehta a vsi podatki naj se natanko zapišejo.

Ono redilna snov, katera manjka v poskusnem delu, ki je dal najmanjši pridelek, je zemljišču najbolj potrebna. Povejmo z vzgledom!

Prijatelj Miha je naredil tak poskus. Največ trave je nakosil v delu, katerega je gnojil z vsemi

trema gnojili in pa na onem, katerega je gnojil z dušikom in s fosforno kislino. Stehtal je v obeh slučajih po 160 kg trave. V delu gnojenem z dušikom in s kalijem bilo je 130 kg, a v delu gnojenem s fosforno kislino in s kalijem 115 kg. Nepognojeni del je dal le 90 kg trave. Kakor vidimo iz teh števil, je pridelal največ trave v delu gnojenem z vsemi gnojili in enako v delu gnojenem z dušikom in fosforno kislino, najmanj pa v delu, ki ga je gnojil s fosforno kislino vred s kalijem. Iz tega vidimo, da je potreboval njegov travnik največ dušika, potem fos-

forne kisline a popolnoma nič kalija.

Sedaj hočemo videti, katero gnojenje se mu je pa izplačalo.

Gnojenje s kalijem ni imelo, kakor smo videli v delu z vsemi gnojili, nobenega učinka. Tako gnojenje mora tedaj opustiti, ker mu je samo v kvar. Gnojenje z dušikom, ki je stalo 12 kr. dalo je 40 kg več trave v vrednosti najmanj 13 kr. Za fosforno kislino je dal 8 kr. a dobil je 25 kg več trave, ki je bila vredna 8 1/2 kr. Če je pa rabil dušikovo in fosforno gnojilo, stalo ga je skupaj 20 kr., dobil pa je iz travnika

70 kg trave več. Ta trava je bila vredna okoli 24 kr. Prvo leto je imel tedaj s takim gnojenjem na 100 m² 4 kr. dobička.

Tudi prihodnje leto je tehtal (vagal) na poskusnem zemljišču travo vsakega dela. A kako se je začudil, ko se mu je pokazal tako velikanski razloček tudi letos, ko ni nič gnojil. Medtem ko je pridelal na nepognojenem delu komaj 80 kg trave, bilo je na delu gnojenem z dušikovim in fosforim gnojilom 130 kg, tedaj za 50 kg več. Drugo leto je imel tedaj od tega dela 17 kr. dobička. Še le sedaj je spoznal pravo vrednost poskusov, a spoznal je ob enem, katera pot ga vodi do večih pridelkov in boljše bodočnosti.

Onemu, kateri misli napravljati take poskuse, ki niso samo njemu, marveč tudi njegovim sosedom v velik prid, priporočam še, da rabi pri tem rajši hitro raztopna gnojila nego ona, katera dolgo trajajo. Najbolj pogosto se rabi za dušik čilski soliter, za fosforno kislino superfosfat in za kalij žveplenokisli kalij. Ta gnojila trošijo naj se pa šele spomladi, ker bi jih zimska mokrota lahko odpeljala v spodnje plasti.

(Dalje prih.)

Kmetijstvo.

Poljedelstvo.

Umetno gnojilo za travnike.

Ker so pokazale dosedanje večletne izkušnje z umetnimi gnojili pri nas zelo ugodne uspehe, tedaj je sveta naloga društev, ki so zasnovana z namenom, kmetovalcu pomagati do boljše bodočnosti, da toplo priporočajo v svojem okolišu sedaj v jeseni in po zimi rabiti Tomaževo žlindro in kalijevo sol na travnikih, pri detelji in pri lucerni. Ako se pridelava dovolj krme, potem se lahko število živine pomnoži, kar je važno za

kraje, kjer se nameravajo snovati mlekarne. V tesni zvezi z živinorejo je boljša gnojitev njiv, kajti hlevski gnoj se izdatno izboljša, ako se poklada živini krma od travnikov, ki so bili pognojeni z rudninskimi gnojili.

Troški za umetna gnojila se bogato obrestujejo, včasih celo s stoo odstotnimi obrestmi, samo da se gnojila prav rabijo. Izdatki za pridelovanje se znižajo mnogokrat za polovico, kajti košnja ostane približno ista, ako raste na istem prostoru več ali manj rastlin. Mesto da nas stane pridelovanje 100 kg sena 2 kroni, nas velja radi bogateje košnje samo 1 krono. Kjer se pridelava nepognojeno 3000 kg sena, se lahko poviša z nizkimi troški na istem prostoru pridelok do 7000 kg ali še više. Mnogokrat se pridelava z umetnimi gnojili izdatna množina sena, kjer se preje niti ni izplačala košnja. Poleg umetnih gnojil naj se slabo zarastli travniki posejejo zgodaj spomladi z dobrimi travniškimi semeni, toda zelo slabe je bolje preorati, ako razmere pripuščajo, da niso prestrmi ali premočvirni. Za preosnovno starih senošetij v lepe travnike imamo nalašč prirejena orala, ktera odkrušijo samo rušnjo, živina pa nič težje ne vleče kot pri navadnem oranji.

Umetna gnojila tudi izboljšavajo kakovost in redilnost sena. Živina dobi močno okostje in postane dobro rejena, ker dobi v krmi, pridelaneje z umetnimi gnojili, več redilnih snovij, ki so potrebne za tvoritev mesa in kostij. Poskušnje so pokazale, da je imelo 100 q sena iz travnikov, ki so bili pognojeni z umetnimi gnojili, isto redilno vrednost kot 144 q sena iz nepognojenih.

Na kaj se moramo ozirati, da določimo, koliko množino gnojil naj uporabimo za 1 ha?

Važno pri naročitvi gnojil je da se upošteva fizikalna sestava

zemlje. Peščena zemlja potrebuje zelo veliko kalija in fosforne kisline, nasproti ilovnata težka skoro nič kalija in le nekoliko fosforne kisline. Upoštevati je treba, ali se gnoji prvič ali se ponavlja gnojitve. Naša zemlja je zelo revna na fosforni kislini in na apnu, radi tega je treba, ako se troši prvič žlindra 2krat ali 3krat več vzeti, kot pa rastlina za eno leto potrebuje. Navadno priporočajo pri prvokratni gnojitvi z rudninskimi gnojili na 1 ha 500—600 kg žlindre in še celo več na zelo izsesanih travnikih. Ako se je zagnojilo enkrat toliko močno z žlindro, da večja množina nikakih boljših košenj ne da, potem se ima vsako leto le za toliko fosforne kisline skrbeti, kolikor se je odvzame z vsakoletno košnjo, potem je določitev fosforne kisline lahka. Brez vsake gnojitve se pridelava na 1 ha travnika 2500 kg sena, toda s kalifosfatnimi gnojili (kalijeve sol in žlindra) se pa zboljša košnja na 10.000 kg sena, ki odvzame zemlji letno 60 kg fosforne kisline in 170 kg kalija. Ako imamo na razpolago 18% Tomaževo žlindro in 40% kalijevo sol, tedaj imamo skrbeti, ako smo prvič izdatno z žlindro pognojili, samo za toliko rudninskih snovij, kolikor smo jih zemlji v preteklem letu odvzeli. Da pridelamo zopet drugo leto 100 q sena, moramo je dati $\frac{60}{18} = 3.30 q = 330 kg$ žlindre in $\frac{170}{40} = 4.25 q = 425 kg$ kalijeve soli, ki se tudi lahko z ozirom na sestavo zemlje na 300—200 kg zmanjša.

Ako se troši kalijeve sol v preobilnej meri, tedaj ne izkoristijo rastline, po svojih kislih sokovih jim v prsti dani kalij in delajo ž njim potrato. Poleg gnojilne moči je tudi kalijeve sol važna radi tega, da obdrži v času suše trikrat več vlažnosti.

Najprikladnejši čas za trositev umetnih gnojil na travnikih so

zadnji jesenski in zimski mesci, ko pride dovolj vlage, da se zamorejo rudninske snovi do spomladi raztopiti, ko jih potrebujejo rastline za živež. Mnogi so za dobro spoznali, da se trosi gnojilo po zamrznem snegu, da se vidi enakomerno štipanje. Žlindra in kalijeve soli naj se zmešata na dan trositve.

Kakor preprašimo njive pred zimo, da postanejo spodnje plasti zemlje rodovitneje po vplivu mraza in vlage, ravno tako je dobro že v jeseni travnike prebrnati, da se pospeši razkrojitev rudninskih gnojil in se prst bolje z njimi zmeša.

Na travnik se mnogokrat navozi domači gnoj, ki posebno pospeši rast trav, toda izguba na dušiku je izdatna. Ako se hoče poleg umetnih gnojil še s hlevskim gnojem gnojiti, naj se potrosi najprvo rudninsko gnojilo in potem še le domači gnoj.

Za 1 ha oziroma 10 mernikov prostora naj se vzame 300—500 kg žlindre ali še več na zelo izsesanih travnikih in 200—400 kg kalijeve soli. Nižji nastavki 300 kg žlindre in 200 kg kalijeve soli naj veljajo za ponavljajočo se gnojitev, na višje nastavke naj se ozira pri prvokratni gnojitvi.

100 kg žlindre stane 7 kron in 100 kg kalijeve soli 12 kron 60 vin., tedaj stane uvažuje razne razmere 46·2—85·4 kron ali gnojitev enega mernika prostora bi veljala 2·31—4·27 kron, koji troški se bodo z obilnejo košnjo 2krat do 3krat povrnili, kar so nam pokazale dosedanje skušnje.

Ker so mnogi v svojih naročilih posebno povdarjali naročitev kajnita, bodi tu pripomnjeno, da se je že pred letom uvela radi ceneje vožnje 40% kalijeve soli, ki nadomešča obilno 300 kg 12—13% kajnita. Mesto da se naroči 3 vagona kajnita, zadošča 1 vagon kalijeve soli.

Tudi je nižja cena za kalij v kalijeve soli kot v kajnitni, kajti

100 kg kalijeve soli stane 12 K 60 vin., 300 kg kajnita po 5 K pa znaša 15 K, tedaj imamo sedaj kalij v koncentrirani kalijeve soli za 2 K 40 vin. ceneji.

Slabi uspehi umetnih gnojil prihajajo od tod, da je bila množina gnojil za prerevno zemljo premajhna ali se je morebiti enostransko gnojilo samo s kalijevo soljo ali samo z žlindro ali so bila gnojila pozno spomladi trošena in niso postala še v prvem letu dostopna koreninam. Mnogokrat se kažejo učinki umetnih gnojil še le drugo leto ko je prvo leto kalijevo fosfatno gnojilo samo oživelu detelje, ki so preskrbele travam važni dušik in tedaj se vidi še le čez eno leto pravi uspeh umetnih gnojil.

Kdor je uverjen o blagodejnem vplivu umetnih gnojil, ki so edini pripomoček, da se na majhnem prostoru veliko pridela, jih bo skrbno še nadalje rabil. Kdor pa namerava še le sedaj svoja zemljišča z rudninskimi gnojili izboljšati, ta naj bo prepričan, da se mu bodejo troški za umetna gnojila z boljšimi letinami dobro obrestovali, število živinčet si bo lahko podvojil ali celo potrojil, posamezne živali bodo postale po krmi, pognojenej z rudninskimi gnojili, izdatno težje, kar kažejo uže dosedanje skušnje.

Vpliv umetnih gnojil pri letošnji ajdi.

Imel sem priliko opazovati razvoj ajde po uporabi umetnih gnojil. Trosil sem za poskušnjo na enej njivi računeno na 1 ha 150 kg superfosfata in 100 kg kalijeve soli, polovico njive sem poštopal čez 14 dnij, ko je bila ajda že kali pognala, s 30 kg čilskega solitra. Razloček je bil zelo velik. Kjer se je poleg prejšnjih gnojil še trosil solitar, se je ajda čez vse lepo razvijala, dobila močne bilke, veliko temno zeleno perje in mnogo cvetja. Najočividnejši dohodek dušika v solitru se

vidi, ko je ajda dozorela, polna zrnja kakor brinje, vse je dobro dodelano, trdo, ko pri samem superfosfatu in kalijeve soli, akoravno je veliko boljše kot na nepogojenih njivah, ima v zgornjih vršičih polovico plev.

Nedodelano zrnje prihaja od tod, da ni imela rastlina v rasti dovolj dušika, ki se rabi za tvoritev zrnja. Opravičena je trditev kmetijskih strokovnjakov da 100 kg solitra da pri zadostni množini drugih pri pšenici, ovsu in ajdi po 400 kg zrnja več, kot pa če se ne rabi. Solitar se mora oprezno rabiti pri ajdi, drugače vedno cvete, kakor ljudstvo pravi: ajda nori. O učinku dušika se lahko vsakdo prepriča, ako opazuje ajdo na istih mestih, kjer je bil prejšno leto kup gnoja, tam se vidi polno zrnja, ko je obratno na ostalej njivi polovico plev. Da je letošnja ugodna letina ajde le odvisna od gnojilne moči, bodisi da je zemlja že od prej dobro zagnojena ali se je pa pri setvi gnojilo; ne pa od vremenskih razmer, to nam kažejo slabo zagnojene njive, kjer se mora ajda puliti, nasprotno na gnojnih njivah se žanje kakor drugo žito. To je očividni dokaz, kako hasnejo umetna gnojila in kako velevažnega pomena so.

Raba umetnih gnojil za ajdo je prišla v nekterih krajih že tako v navado, kakor za travnike ali detelje v veliko zadovoljnost ljudstva. Marsikteri posestnik je prepričan, da more le potem računati na dobro letino pri ajdi, ako jej pri setvi štupa z umetnimi gnojili.

Stari kmetovalci sami trdijo, da zato tako malo ajde pridelujemo, ker premalo sedaj gnojimo, ker smo imeli včasih tako izvrstno ajdovo letino, ko smo vozili za gnojilne namene rožlino.

Večletni učinek Tomaževe žlindre.

Za zboljšanje naših travnikov, ki so obče revni na fosforni kislini in na apnu, je najboljšo gnojilo

Tomaževa žindra, ki deluje več let, ako se je prvotno dobro zagnojilo.

Prof. dr. Wagner je delal poskušnje, koliko let se kaže učinek žindre. Vzel je v ta namen 2 parceli. Trosil je enkrat za vselej na enej parceli za 1 ha 400 kg žindre, druga parcela ostala je nepognojena z žindro, toda oba oddelka sta dobila vsako leto vsak 300 kg kajnita.

Isti oddelek, ki je dobil enkratno gnojilo z žindro in vsako leto kali, dal je v teku 8 let v primeri z onim, ki je dobil vsako leto kalijevo gnojilo, toda nikdar fosfatnega, sledeče večje pridelke:

	1. leto	370 kg	več	sena
	2. „	1150 „	„	„
	3. „	1301 „	„	„
zelo suho leto	4. „	725 „	„	„
	5. „	1475 „	„	„
	6. „	650 „	„	„
	7. „	525 „	„	„
	8. „	700 „	„	„
		6895 kg	več	sena.

Učinek enkratne gnojitve z 400 kg žindre je trajal 8 let in je dal 6895 kg več sena kot na drugej parceli, kjer ni bilo žindre. Ali troški za gnojilo 400 kg žindre po 3.50 gld. v znesku 14 gld. so dali približno 69 q sena po 2 gld. v vrednosti 138 gld.

Sadjarstvo.

Mazanje sadnega drevja.

Malo je menda tožeb, v katerih bi se bilo med kmeti in sadjerejci zadnja leta toliko govorilo in pisalo po listih, celo obravnavalo po zbornicah, — nego je ona o poškodovanju sadnega drevja po divjačini. V tej borbi stojita si nasproti dva nasprotnika, posestnik drevja in lovec. Vprašanje sproženo se sicer gladi, ali popolnoma se ne bo kmalo poravnalo. Za sedaj ne kaže družega, nega iskati pomočkov, da se škoda za časa zavaruje, to je, da se sadno drevje primerno zavaruje pred požrešnim zobom divjačine.

V ta namen se nasvetuje več sredstev, toda žal, da skoraj nobeno ni brez napak. Nekateri hvalijo nabiti kolov okoli drevesa in zgoraj jih zvezati. Toda s tem se le prerade s koli ranijo korenine drevesa, da ono potem hira in se posuši. Ako pa je kolje prerahlo zabito, ga veter ali žival poruši, da ostane drevo golo, brez zavetja. Veliko bolje je, obvezati drevesa s trnjem, ali kje ga dobiti toliko?

Drugi nasvetujejo, drevje povijati s slamo, trdeč, da ob jednem brani slama drevo tudi pred mrazom. Zadnje ne vem, koliko je res, ali znano pa je tudi, da slama večkrat slabo brani drevo. Gladen zajec jo večkrat prekoplje, dokler ne najde zaželjenega drevesa.

Še neko drugo sredstvo mi je nasvetoval odlični sadjerejec, namreč drevesno skorjo. On meni, da bi se sveža smrekova skorja okoli drevesca lepo povila in privezala. Nisem poskušal tega sredstva, ker že naprej vem da, v takem obodu bi najprej imele gnjezdo in zavetje razne žuželke, n. pr. štriglje in mnogo druge golazni. Vrh tega znam, da drevo pogreša svetlobe, v hladu in senci bi se šopiril mah in brez skrbi poganjale nebodijih-treba divje mladike. Tedaj zopet nič! Kaj tedaj?

Pridemo do mazila. To sredstvo se je že davno rabilo zoper požrešni zajčji zob, ali z različnimi vspeli. Moje mnenje je, da se ni ravnalo večkrat pravilno glede sestave mazila, kakor tudi glede njega porabe. In ravno o tem želim nasvetovati nekaj pravil iz lastne skušnje.

Splošno se sedaj kot najboljšje priporoča mazilo iz sledečih tvarin: Vzemi blizo polovico ugašenega apna, za četrtinko kravjeka in blizo toliko kervi (kakoršne koli živali). Temu se dodá nekaj zdrobljenega voženka, nekateri svetujejo tudi druga smrdeča olja, kakor smoljevec, petrolej, terpentinovce itd. Ako je še zmes pregosta, se

prilije nekaj vrele vode, da se posamezna tvarina ložje razkroji, na kar se vse vkup prav dobro premeša. Ko je mazilo od gnjetenja že jako prožno ali vlecljivo, se vzame čopič, enak mizarskemu in s tem se začne drevje mazati.

(Dalje prih.)

Mlekarstvo in sirarstvo.

Najnovejše skušnje v mlekarški stroki.

(Nadaljevanje.)

Če smo imeli v opisanih slučajih opraviti z mikroorganizmi (glivicami), ki so nam sovražni, imamo pa zopet cel roj teh tvorov, ki so pa za nas koristni. Spominjam le kisanja smetane z namenom, da iz nje napravljamo okisani puter, ki ima v mnogih krajih prednost pred čisto sladkim. Ako hočemo, da nam kisanje z gotovostjo povoljno steče, se poslužujemo dandanes tako zvanih čistih kultur, ki v smetani vzbude čisto določeno vrsto okisanja in katerih uporaba edina nam da popolno sigurnost, da dosežemo tako stanje smetane, kakor smo želeli. Največje važnosti pa je bakterijoslovje za sirarstvo, ker različna kakovost raznih sirovih vrst ni družega, nego največ posledica delovanja raznih glivičnih oblik in nam toraj gojitev dotičnih oblik v siru daje popolno poroštvo, da dosežemo kakovost sira, kot smo jo želeli.

Predno pridemo na posamezna opravila pri pridobivanju in vnovčevanju mleka, se mi zdi važno, na kratko ziniti o onih zadevah, ki so pri proizvajanju mleka merodajne in na katere se je treba ozirati.

Popolno opravičeno se dandanes v obče in izrecno zatrjuje, da za rentabiliteto (dobičkonosnost) mlekarjenja posebej in govedoreje sploh ne pride v poštev samo množina mleka, ki nam ga dajo krave, ampak da je treba ono pozornost obračati na tolično vsebino mleka, da je torej v

prvi vrsti skrbeti zato, da proizvajamo kolikor moč tolsto, mastno mleko.

Predaleč bi nas vodilo, ako bi se hoteli le dotikaje pomeniti o vseh onih okolnostih, od katerih odvisi mastnost mleka, zato hočemo biti kratki in povdarjamo, da pri tem odločuje posebnost krav, sposobnost posamezne krave, dajati tolsto ali bolj pusto mleko; naloga nas govedorejcev je torej, skrbeti da si vzgojimo sposobnih krav. Vse druge naredbe, n. pr. način in sestava krme, zlasti pa čez navadno mero segajoče zvikšanje kake posamezne redilne snovi, je v svojem učinku zaznamovati najmenj kot negotovo; posledice v tem oziru dosedaj izvršenih poskusov in opazovanj vsaj kažejo, da gredo nazori o uplivu krme na tolščino vsebino mleka še zelo, zelo daleč narazen. Reja takih krav, ki vže a priori (same od sebe) dajo mastno mleko, vodi vsekako najvarneje do zaželjenega smotra.

Različna hitra postopanja pri preskusbi na tolščo: lakto krif, Babcock, Gerberjev Acidbutirometer i. dr., nam omogočajo, se o tolščini vsebini mleka hitro in gotovo prepričati, torej brzo zvedeti pravo vrednost mleka.

Toda pri nas ne gre samo za to da dobimo kolikor moč veliko tolstega mleka, ampak še več je ležeče na tem, da krave podano jim krmo kolikor moč popolno pretvorijo v mleko, da krmo, kakor pravimo, kolikor moč dobro izkoristijo. Krava, ki n. pr. za časa laktacije (molžnje) vsaki dan da 10 l mleka in pri tem stane 1 K nam slabše izkoristi krmo od one, ki nam da sicer samo 9 l mleka, ki pa nas stanejo samo 80 vinarjev. Pri prvi kravi so namreč proizvodjalni troški za 1 l mleka 10 vin., pri drugi pa le $8\frac{3}{4}$ vin., ta žival je več vredna. Če tudi so v obče one živali, ki najbolj molzejo, tudi najbolj hvalne za krmo, kakor pravimo,

četudi te obilno krmo navadno najboljše poplačajo, vendar to splošno ni vzeti za pravilo, ampak tu se pokažejo neredko velike razlike, na katere nas je šele v novjšem času opozoril B. Martiny, ki pa zaslužijo največjo pozornost. Reja z ozirom na zmožnost, krmo dobro izkoristiti, mora biti torej smoter govedoreje za bližnjo prihodnost.

Pričnimo torej svoja razmišljanja o postopanju, kojega se nam je držati od prvega trenutka pridobivanja mleka! — Ako hočemo imeti od mleka največjo korist, potem se mora vže pri molži pričeti vsa skrbnost pri ravnanju s tem občutljivim izločkom posebno pa je polagati največjo važnost na skrajno snažnost. Vsa opazovanja in preiskovanja novejšega časa so pokazala, da se ona onečiščenja, ki pridejo v mleko mej molžnjo in mej tistim časom, ko mleko stoji v hlevu predno se odnese, glavni vzrok, da nastopi predčasno kisanje, da je zelo težavno, da kar nemogoče, tako močno onečiščeno mleko ohraniti pozneje prosto škodljivih kalij, ga sterilizovati in da se iz takega mleka kaki fini izdelki (n. pr. surovo maslo) ne dade več napraviti. Vzrok temu dejstvu je utemeljen v bakterijologičnih razmerah, ker je namreč pri mlečvi v mleko zašla nesnaga, ki obstoji bistveno iz kravjeka, izvanredno bogata na bakterijah in torej dosledno tudi tako mleko, rekel bi nasičeno z bakterijami in tako je položen temeljni kamen za predčasno kipenje in za druge nezaželjene spremembe mleka. Zato je pa tudi prva in najvažnejša zahteva umnega mlekarjenja kar najstrožja čistoča in snažnost pri mlečvi, da odstranimo živinske odpadke od mleka. Pa ne samo blato, tudi suha krma, zlasti seno, detelja in slama ima neznano slab upliv na mleko, ako se kladejo med molžnjo; vzbude namreč cele meggle prahu in ako se polagajo med molžnjo,

potem je dana najugodnejša prilika za okuženje mleka. (Dalje prih.)

Najmanjši posnemalnik za mleko.

V stroki velevažnih posnemalnih strojev za odločevanje smetane od mleka je zopet napravljen velik korak naprej: Bergesdorfske železarne so namreč ustavile čisto majhen sredobežni stroj, imenovan „Alfa Liliput“, ki posname v eni uri samo 40 l mleka, je najmanjši od vseh dosedanjih posnemalnikov in je zato pripraven za najmanjšo domačijo, ki se peča z napravo presnega masla, kjer se redi samo 4—6 molznih krav, in v enem letu se vsled večje pridobitve putra ta strojek popolnoma izplača.

Strojek ta stane (pri tvrdki Alfa Separator) samo 190 K; ni večji od mlineka za kavo in jako močno posnema. Na letošnji veliki gospodarski razstavi v Poznanju na Nemškem, kjer je bil v prvič razstavljen, je dobil najvišjo odliko.

Da se tudi pri 5 molznicah ta strojek v enem letu vsled večje pridobitve putra izplača, priča nam sledeči priprosti račun:

1. Po doslej navadnem ravnanju, kjer računamo na 1 kg putra 30 l mleka in 1 kg putra po 1 gld., se dobi:

5 molznih krav à 2000 l mleka da 10.000 l mleka. Za to se dobi $(10.000 : 30 =)$ 333 kg putra, za koji se utrži $(333 \times 1 =)$ 333 gld.

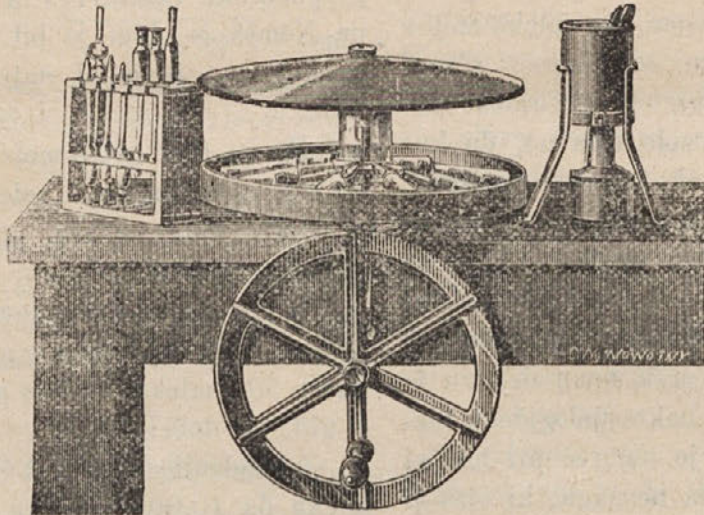
2. Pri rabi posnemalnega stroja, kjer se šteje na 1 kg putra 25 l mleka in 1 kg (čajovega) putra po 1·20 gld., so razmere tako-le:

5 molznih krav à 2000 l mleka da na leto 10.000 l mleka. Iz tega se napini, računajoč samo 25 l mleka na 1 kg masla, $(10.000 : 25 =)$ 400 kg putra, za kateri se utrži po 1·20 gld. $(400 \times 1·20 =)$ 480 gld., Utrži se tedaj več za 147 gld., dočim posnemalnik stane samo 90 gld.

Zato opozarjamo na ta novi velepraktični strojek, kateri se lahko kakor vsi drugi k mlekarstvu spadajoči stroji in orodja po znatno nižji ceni naročijo potom naše „Gospodarske Zveze“.

Preiskavanje mleka.

Mleko glede tolšče preiskati je v mlekarni istotako potrebno kakor knjigovodstvo. Najzanesljivejši in najpripravnejši stroj za vsacega je dr. Gerberjev acid-butyrometer. Tolšča se loči v mleku s pomočjo žveplene kisline in amy-lalkohola po pravilu centrifugalne moči. S strojem se preišče tolšča v polnem kakar posnetem in pinjenem mleku, v smetani, surovem maslu in v siru. Slika nam kaže stroj, potrebne steklenice in ostalo pripravo; vse to stane prirejeno za 4kratno preiskavo 90 K, potrebne kemikalije 34.40 K.

Kako važno je za obstanek mlekarne, da se preiskuje tolšča pri proizvodnji mleka v mlečne izdelke in gleda, ali se je dobro izkoristilo mleko, naj nam kaže sledeči slučaj. Mlekarna, ki je dnevno samo 300 l mleka v surovo maslo podelala, imela je uže izdatno izgubo. Ako se prepočasi centrifugira, ostane v posnetem mleku mesto 0.2% tolšče 0.5% ali še več, kar povzroči izgubo pri 3.5% tolstem mleku na surovem maslu 0.23 kg, dnevno se pa podela 300 kg, tedaj se izgubi $3 \times 0.23 \text{ kg} = 0.69 \text{ kg}$ surovega

masla ali v denarjih pri ceni 1 kg à 1.10 gld. svota 76 kr. Največ tolšče se pa pusti z nepravilnim ravnanjem v pinjencu, mesto 0.5 do 0.7% ostanejo celi odstotki 1 do 5%. Dobro je pinjeno mleko še enkrat centrifugirati. Pri 300 kg mleka se je pustilo v pinjenem za 16.4 kr. tolšče.

Radi pomanjkljivega preiskavanja iznaša škoda pri dnevnem proizvodnji 300 kg mleka v surovo maslo v posnetem 76 kr. in v pinjenem mleku 16.4 kr., ozir. mesečno 27.60 gld. ali letno 331 gld. 20 kr. Da se overimo, ali izkoristimo popolnoma tolščo v mleku in si prihranimo vsakdanje preiskavanje, imamo gotova navodila, ki nam kažejo, ali smo dobili dovolj tolšče ali ne. 100 l (ozir. 102 kg) 3.5% mleka da 3.8 kg surovega masla, 100 l 3.7% mleka da 4.03 kg surovega masla. Za določitev surovega masla iz 100 kg

mleka se sme približno 0.3 kg dani tolšči prišteti in to nam da množino.

Mlekarski nadzorniki v Nemčiji, ki nadzirajo mlekarske zadruge, skrbe, ali se podela mleko pravilno, in obvarujejo tako zadruga izdatnih škod.

Zadruga izdeluje n. pr. iz 1000 kg 3.5% mleka samo 30 kg surovega masla, imela bi ga pa 37—38 kg, zato je potrebno nadzorstvo, da se preišče, v katerih stranskih izdelkih se je tolšča pustila. Tu bi bila izguba dnevno približno 10 gld.

Mlekarnam se mora toplo priporočati, da si omislijo preiskovalni stroj in kemikalije, navodilo in poduk o rabi da „Gospodarska Zveza“.

Čebelarstvo.

Kraljica in njeno ministerstvo.

V nekem slovenskem mestu — ime nalašč zamolčim — je bilo pretečeno poletje mnogoobiskano zborovanje kmetovalcev, ki so se posvetovali o raznih strokah poljedelstva in o sredstvih, s katerimi bi se dale te stroke bolj vspešno razvijati.

V dolgi krasni dvorani je bila zbrana lepa družba. Bili so bogati posestniki, mej njimi celo par graščakov, skušeni oskrbniki, nekaj gospodarskih uradnikov, manjši posestniki, kmetujoči meščanje, kmetje in drugi vaščani.

Pri silni, dnevni vročini in mnogobrojni množici ljudij, kojih vsaki je svoj predmet, češ da najvažnejši, z vso onemo in ognjem v obširnem govoru branil in utemeljeval, za milega Boga ni moglo biti čudno, če je postalo ozračje v dvorani soparno in težko tako, da je bilo treba okna odpreti.

Tu se pripeti, da prileti pridna bučelica vsa obložena s težko cvetno brento mino okna in močan sunek vetra jo potisne proti oknu skoro v notrino dvorane. Utrujena dolgega leta se vsede marljiva živalica na oknov okvir, da si malce odpočine.

In sedaj sliši gospodo v dvorani, kako razpravlja in se pogovarja o vseh raznih strokah poljedelstva in si misli:

Oh, kako sem lepo zadela! — tu pride gotovo čebelarstvo na vrsto! — moram nekoliko počakati in poslušati, kaj neki ekonomični gospodje mislijo o našem čebelnem rodu in kako nameravajo našo rejo, ki so jo zadosti dolgo gledali po mačehino po strani, povzdigniti do lepšega cvetja!“

Radovedna stvarica poslušatarej in napenja in steza svoje uhlece, dolgo časa zdaj sem, zdaj tje stezajoč svoji tipalki, slednjič pa prične, kakor od dolgega časa svoj trikotni obrazček zdaj z desno, zdaj z levo prednjo nožico umivati, toda čula je pač na dolgo in široko govoriti o poljedelstvu, pridelovanju krme, sadjarstvu, vrtnarstvu, o ogršici, hmelju in grozdju in pesi, o sejalnem, kosilnem, mlatilnem in o drugih strojih, tudi o konjereji, govedoreji, ovčjereji in o reji ščetinarjev, celo o kohin-kina kokoših in podobnih rečeh, toda o sebi podobnih stvareh tudi ni črnil nikdo niti besedice.

Vsled te nevljudnosti je malemu, vročekrvnemu bitju pojemala potrpežljivost in vže se je jel žolč na gosteje izlivati v strupni mehurček; vendar se je še zatajevala. Ko pa le ni hotel nikdo niti enega zloga omeniti čebelarstva, da, ko je vsa družba vže prijela za klobuke, da se vdeležijo skupnega banketa (obeda) in je slednjič nek mlad ekonomist stavil še nujni predlog, da naj se pridno nabira kozji puh (mehka spodnja dlaka), iz katerega se baje, kakor je dokazoval, napravlja najdražje kašmirsko sukno, tu se pretrga ubogi, mučni živalici naenkrat nitka potrpljenja, kakor strelica srfči v dvorano in z jako srditim brenčanjem se zapodi ravno predlagalcu o kozji volni v kodraste lase.

Napadenec se je branil z obema rokama kakor proti sestradani levinji in ravno je hotela njegova roka z usnjatimi glače-rokovicami oborožena, vzeti stekli žuželki življenjce, ko se le-tej še v pravem trenutku posreči, osvoboditi svoje krepeljce od gospodičevih kodrov in jo v najhitrejšem begu pobrisati skozi okno na prosto.

Vsa oznevoljena pride bučelica domov v materni ulj in prva pot jo pelje pred prestol domače kraljice. Tu se britko pritožuje nad ljudmi, ki ne priznavajo čebelne

pridnosti, ki vendar še prekaša mravljinu, ki so si jo pa vendar vzeli za zgled, pritožuje se nad preziranjem koristne čebeloreje in sploh nad nehvaležnostjo in nestrpnostjo ljudij.

(Dalje prih.)

Splošno.

Kmetova opravila meseca oktobra.

(Piše A. Strekelj.)

Na domu: Žito se v žitnici večkrat premetava v namen, da se prej posuši in da se žitni škodljivci s tem zatirajo. Mlati se koruza in ajda. — Pri živini je paziti, da se prehod svežega krmljenja k suhemu le polagoma izvrši. Ker se pričinja sedaj krmljenje z živinsko peso, opominjam, da se tudi ž njo krmi od začetka le pomalem. Kadar krmimo s peso, treba je pa dodati živini tudi krepkejše hrane, ker bi samo s peso opešala.

Hitro, ko si grozdje potrgal, robkaj in zmasti ga. Beli mošt odtisni in deni ga v sod, kjer kipi sam zase. Črni mošt pa naj vré na tropinah v bednju. Da se tropine ne ogrejejo in skisajo, potlačiti jih je s prevrtanim pokrivalom, ki se k bednju pritrudi, pod mošt. Sod, v katerem vino kipi, naj se zamaši z vrelo pilko. Ko je burno vrenje ponehalo, naj se vino pretoči in potem večkrat zaliva. Tudi staro vino je treba pretočiti v tem mesecu.

Zimsko sadje se spravlja. Najboljši prostor za sadje so suhe in zračne kleti. V teh naj se hrani sadje v štelažah, ki so pokrite s slamo, v eni ali kvečemu v dveh plasteh. Prostor naj bo, če le mogoče, temen. Predno postavimo sadje v njega, dobro je zažgati tem nekoliko žvepla. Žvepleni dim zamori kletno plesen in različne glive, zato sadje v takem prostoru ne gnije tako rado. Sadje naj se med zimo večkrat pregleduje in gnilo odbira. Paziti je tudi, da bi

mu mraz ne škodoval. — Naročbe na gnojila, dobro seme, sadike, drevesa i. t. d. naj se izvršijo.

Na polju in travniku: Žanje se še strniščna ajda, spravlja koruza in korenje. Bela repa pretrpi lahko nekoliko lahkih slan, če je tedaj še drobna, ni taka sila, da se jo pobira. Pač pa naj se spravi pozni krompir in pesa. Če nimamo pod streho prostora, zabijemo korenje lahko tudi v jame, ki jih naredimo na prostem (glej 17. števil.). Iz pesinega listja, pozne otave in detelje, ki je ne moremo posušiti, napravimo lahko „ensilažo“. — Na polje se vozi gnoj in seje se ozimina. Opominjam vas na dobro seme. Še enkrat ponovim, kakoršno seme, takšna žetev! Prazno polje in deteljšče, katero mislimo spraviti v njivo, naj se preorje ter odpre s tem zimski mokroti in zimskemu mrazu. Preorana (prevržena) zemlja naj se ne brana, ampak pusti v grudi. — Če hočemo spremeniti njivo v travnik, posejemo jo lahko sedaj ali pa spomladi s travo. Travniki se pričenjajo gnojiti in namakati z motno vodo, katera pušča blato na travniku. Trebi se na travnikih in pašnikih plevel, grmovje in kamenje. Proti mahu in lišaju služi dobro ostra brana.

V vinogradu: Izvršuje in dokončuje se trgateg. Na kaj je treba pri tem paziti, glej spis „Kako kletari?“ v predzadnji št. Ko je listje na trti odpadlo, pričinja se z režnjo. To delo pa se ne sme opravljati, dokler je trta še zelena. Zimska režnja je boljša nego spomladna, vendar se mora čakati ž njo v krajih, kjer so zimski mrazovi trti nevarni. Vinogradski les naj se pripravi. Da kolje po zimi v vinogradu brez koristi ne gnije, izvleče se lahko iz zemlje in postavi v kupe. To pa je mogoče le pri trtah, ki jih držimo nizko, za katere se nam tedaj ni bati, da bi jih sneg ali veter polomil. Pričenja se rigolati za nove nasade. Kaj je vse treba

pomniti, predno se lotiš tega dela, beri spis „Kako obnovimo svoj vinograd?“ v 2., 3. in 4. števil. „Narodnega Gospodarja“. Posebno pa ti še priporočam, da napravljajš nove nasade, če le moreš, v novi zemlji. Star vinograd posadi nekoliko let z deteljo ali s kako drugo rastino, da se med tem časom zemlja odpočije a trtne korenike popolnoma sprhnejo in še le potem sadi tam nove trte. Letos sem opazil prav mnogo vinogradov, v katerih so pričele tudi korenike ameriškanskih trti gniti. Uzrok sem našel večinoma v plesnivcu, kateri je prišel iz korenin starih trt.

V sadovnjiku: Bere se jezensko in zimsko sadje. Beri ga z roko in ne klati ga s prekljo! Če je cena dobra, proda se sadje sveže, ako to ni mogoče, hrani ga za poznejši čas. Če pade cena pod 4 kr. za kg, se navadno boljše izplača, če sadje posušimo ali naredimo iz njega mošt. Za sušenje so najbolj sposobne sušilnice po Ryderjevem sistemu, zato priporočam vsakemu, ki ima kaj več sadja, da si priskrbi tak stroj. Sušenje na solncu je jako nesnažno in nepopolno, zato proč ž njim! Sadno drevje se čisti, deblo in debelejše veje se pobelijo z vapnom. Da se to lažej prime, prida se mu lahko nekoliko sveže krvi in nekoliko kravjaka. Sedaj je čas, da pomladimo stara nerodovitna drevesa ali pa ona, ki so poškodovana. Poduk o tem delu najdeš v 4. števil. „Narod. Gospodarja“. Za nove nasade kopljejo se luknje in pričinja se tudi s sajenjem mladih dreves. Nekje sem bral, da tudi kri, s katero se je deblo namažalo, odvrča zajca. Kri se lahko primeša vapnu, s katerim se drevje beli. Sedaj je tudi čas, da lovimo samice zmrzlikarjeve (podiceve) gosenice, ki dela na sadnem drevju veliko škode. V ta namen ovijemo okoli debela močen papir, ga ob deblo privežemo in namažemo s kotranom ali s tekočim voskom

(smolo). Papir privežemo lahko tudi v podobi strešice. Samica nemreč leze v tem času iz tal na drevo, da bi tam odložila svoja jajca. Ker mora čez papir, vlovi se v kotranu ali v vosku in ne more dalje. Tekoči vosek lahko kupiš ali pa ga napraviš iz dveh delov voska, dveh delov terpentina in enega dela smole, kar raztopiš in mu pridaš nekoliko olja. — Sadno seme seje se v gredice ali pa se postavi v moker pesek, kjer se hrani do spomladi.

Na vrtu: Seje se v gorke lege zgodnja špinača in čebula, zgodnji šelin in zgodnje korenje. Zimsko zelje in zimska solata se prasajata. Spargeljni se pokrivajo s hlevskim gnojem, seme pa se seje v gredice. Kar imamo še na prostem in mu je slana škodljiva, spraviti je v teku tega meseca v zavetje. Najboljše je zakopati zalenjavo v kleti v pesek. Kdor nima take kleti, napravi si za zalenjavo lahko iz starih desek ali iz grmovja na vrtu koč. V ta namen se izkoplje v zavetju jama, ki se pregrne koči podobno z nekoliko stebri, nad katere se postavijo deske ali grmovje. Nad deske dene se nekoliko slame ali listja in nazadnje izkopana zemlja. Vrata naj bodo proti jugu. Tu notri se stavi lahko tudi zimski rudeči radič. Seveda je treba zanj debelo plast konjskega gnoja, da mu dá za raščo potrebno gorkoto. — Cvetlice, katere hočemo obvarovati zimskega mraza, deti je v lonce in jih spraviti na gorko. Vrtnice se pripognejo k zemlji ter pogrnejo z listjem ali s slamo. Ako hočemo, da nam bodo hijacinti in tulpi zgodaj cveli, zasedimo njih čebulice v lonce, katere postavimo v gorak prostor.

V gozdu: Želod, žir, kostanj, lipovo, javorovo in jelkino seme se nabira. Pričenja se zimska sečnja v nižavah in v nizkem hribovju. Mlajši nasadi se čistijo in suho drevje se spravlja na dom.

Pričenja se sajenje mladih dreves in dokončuje se plovitev drv po rekah in potokih.

Gosjereja na Češkem.

Ravno sedaj je čas, ko doraščajo gosi in se prične živahna kupčija z gosmi po severnih krajih našega cesarstva. Ker je ta vejica perutnistva kaj zanimiva in tudi dobro nese, kakor kaže nadaljni popis, zato evo vam, mile slovenske gospodinje nekoliko vrstic o ravnanju vaših severnih sestra z gosmi. Sledeč peresu ondotnega domačina in praktika, gospoda J. Valente, naj vam opišem velikanke gosjega plemena, iz ribnične pokrajine trebonske.

Prvotno je bila v Trebonju manjši gos udomačena, ker sta se vedno in vedno puščala za pleme gos in gosjak iz enega gnezda. Pozneje pa so jeli jemati za križanje nekoliko vrst tujih gosij. Tako so jemali v trebonski pokrajini emdensko, pomoransko in tuluško gos. Tako je nastalo novo gosje pleme, ki se odlikuje v vsakej smeri, ker silno naglo raste, se debeli in kaj pridno nese.

Tako te gosi zelo pogosto neso na jesen in so taki rejci, ki jim gosi neso sleherno jesen. Vsled toga pa ker neso na zimo, ne zastajajo kar nič na pomlad za drugimi, niti kar se tiče zgodnjega nesenja, niti kar se tiče števila jajec.

Na Trebonju se izbirajo za pleme le mladiči od najboljših mater in to večinoma čisto belih; ostali mladiči se opitajo in prodajo v Dolenjo in Gorenjo Avstrijo, na Bavarsko in Moravsko. Ostanki se zrede za domačo potrebo.

Vsaki kraj ima svoje posebnosti in svojo „maniro“ gospodarjenja. Preje so južni Čehi sejali žito, danes to ne pokriva niti troškov ž njim združenih, zato so se oprijeli kmetovalci na južnem Češkem boljšega vira dohodkov, t. j. pričenjajo umno rediti živino

in to tako, po katerej se najbolj povprašuje, kar se ravna po kraju.

Toda tudi gospodinje ne ostajajo zadej in rede plemenite vrste perotnine in to ne samo za okrasek („cir“) kakor drugje, ampak za evenk in oba dospevata do vedno trdnejega prepričanja, da v resnici le z dobro in umno rejo živine se zboljšujejo gmotne razmere tamošnje pokrajine. Tako žena gospodarjeva, pravim „žena“ a ne „gospa“, kakor semtertje drugje, najraje sama vse oskrbuje v gospodinjstvu, kolikor je le mogoče.

Ona redi 5 in več gosi in vedno po 2 sosedi enega gosjaka. Ko prično gosi nesti, dajo jim slamnato košaro za gnjezdo v hlev in odjemljejo jajca sproti.

Ta hranijo na suhem, zračnem prostoru.

Kakor hitro gos pusti mah, nasteljejo ji vnovič gnjezdo in ji nasade toliko jajec, kolikor jih more obsesti.

Tudi gledajo na to, da gosi prično vedno vse na enkrat nesti in da ob enem času pustijo mah. Zdaj podlože jajca pod gosi, ki imajo manjšo vrednost za pleme, boljše plemenice pa pustijo proste tekati in jih krmijo z zrnjem, z odpadki iz kuhinje in zelenjavo. V kratkem prično te gosi zopet nesti in na to jim nasade.

Med tem se izležejo goske od prvega nasada in pri njih se pusti ena sama gos. Ostale se zopet dobro krmijo, da prično nesti, seveda pozneje. Toda to nič ne de, ker iz teh so tako imenovani „slabiči“, ki se zrede za domačo hišo. Tekom časa se izležejo goske od drugega nasada od dobrih mater. Tu se zopet pusti pri njih samo jedna vodeča gos. Med tem zopet vale gosi, ki so bile v prvič nasajene. Ko se tudi tem izvale mlade, pusti se zopet le jedna gos pri njih.

Da te gosi zopet ne neso, se v kakih 12—14 dneh oskubijo, toda samo malo po vrhu; ne ka-

kor tu in tam delajo, da bi mogel človek oskubljen gos kar zagrabiti in dati naravnost na raženj peč, ko jo je iztrebil. Tako se gosi nimajo trpinčiti.

Pripomniti moram, da se v prvo in v drugo izlegle goske devajo skupaj in gosi, ki se ji s tem odvzame vodstvo se tudi oskubi nekoliko perja, da ne gre k njim. V času, predno popolnoma dorastejo, so prve in druge goske enake.

Kakor hitro se goske izležejo in osuše, napravi jim gospodinja znamenje na plavni kožici, s tem da jim malo zareže ali zastrizhe obroček v kožici na eni nogi.

Vsaka gospodinja ima svoje stalno znamenje, katero napravi vsako leto, da spozna svoje gosi v drugem tropu. Precej na to pa se spušte goske na travnik past.

Mlade goske se krmijo s svežimi pšeničnimi otrobi, ki se poškrope z vodo in pomešajo z zdrobljenim kruhom. Pozneje se temu pridene razsekljanih kopriv, trave in podobnega; seveda sveže vode in peska ne sme nikdar primanjkovati.

V vsaki vasi je človek, odločen za pasenje gosij, t. zv. gosji pastir. Ta ima priučenega psa in sežene na vse zgodaj gosi skupaj in jih pase ob ribniku, proti večeru še le jih prižene domov; po žetvi se pasejo po strniščih. Ko so na jesen gosi spitane, eden ali dva-, tudi trikrat oskubljene, seveda samo one, ki so namenjene za prodaj, pridejo kupci iz Avstrijskega, Bavarskega in drugodi in pokupijo vse gosi na kupi, plačujoč za glavo. Tu se prodaja navadno v velikem premeru gos po 3 K 60 vin. in več, po tem, koliko takih trgovcev je naenkrat na mestu, ker vsak hoče kupiti in drug drugega preplačati.

Za naprej odbere gospodinja največje živali, z velikim mesnatim telesom, zdrave in večinoma bele.

Še boljše zadene gospodinja, ako celo čedo razdeli po velikosti na nekoliko oddelkov, ker jih tako bolje spravi v denar.

Kar se tiče slabejših živali tretjega nasada se nehajo pasti in po drugem skubljenju se opitajo.

Gosi tedaj ne dajo, kakor vidno, veliko dela in vendar so lep vir dohodkov za gospodinjo, če tudi ne uštevamo perja, ki se po zimi dere in porabi za domačo potrebo.

Naj pokažem v številkah, kake surove dohodke daje 5 gosij.

Koliko mladičev da teh pet gosij, glej nižje.

Izdatki:

Vzdrževanje čez zimo krmljenje i. t. d. . . . . 30 K

Dohodki:

Za prodanih 110 gosij	
à 3.60 K, znaša . . .	397 K
Ako odštejemo stroške . . .	30 „
ostane . . .	366 K

in še 10 gosij izpitanih ali za nadaljno rejo odločenih, ki se draže prodajo za pleme.

Zdaj prehajam k računu, koliko se od 5 starih gosij zredi mladičev za prodaj.

Počez vzemimo po 12 oplojenih jajec, znaša 60; nekatera znese samo 10, a večina čez 30 jajec, da neka gospodinja ima tri gosi, ki nekaj let sem sploh nečejo sedeti in le neso. Taista gospodinja redi dve drugi gosi, ki valita. One 3 gosi so nanesle letos okoli 160 jajec, in vsa so bila dobra.

Seveda je to le izjemni slučaj. Teh 60 jajec se dene pod 3 gosi. Dve poznejši zneseta 25 jajec skupaj (nalašč jemljem majhna števila, da najmanjše, ker nekatera jajca vendar niso oplojena in nekaj se jih tudi ne izleže), dá skupaj 85 jajec. Od prvih treh gosij zneseta sedaj dve 25 jajec (tretja ostane pri goskah), znaša 110 jajec. In naj bi se odslej ne pustile gosi več nesti, kar se redko zgodi in ako vzamem za zgled, da ostale

zneso še 15 jajec, tvori to skupaj 125 jajec. Iz teh se izleže 125 gosij, a recimo da se jih odgoji samo 120, čeprav se večinoma vse spravijo na noge, ako se le malo skrbi zanje.

Od teh 120 gosih jih odločimo 90 za prodaj. Ostale se izpitajo. Toda tu v računu vštevam vse, razven 10 za dom k prodaji, ker spitate se tudi prodado deloma na trgu ali pri bližnji gospodi in to dražje nego prve, žive. Celi grobi prejemek za 110 gosij znaša tedaj gos à 3 K 60 vin. = 396 K.

V resnici lep postranski dobiček od ene vrste perotnistva. Uvažajte torej, drage gospodinje umno rejo perotnistva pa oskrbite si tudi prave vrste plemenske živali.

Kot dostavek navajam:

V neki občini živi mož, ki dela s perotnino razne poskuse. Pred dvema leti je imel gos, ki je bila vedno od spomladi na ribniku, niti po noči ni domu prišla. Pa gos se je sparila z divjim gosjakom, je znesla vedno doma in šla zopet na ribnik. Izvaljene goske so bile manjše, pa ne veliko, večinoma pepelnate barve, čisto krotke. To pa se je v tamošnji pokrajini preje često dogajalo.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 67: F. P. v Pš. pri Lj. Mislim letos prvič poskusiti svoje travnike z umetnimi gnojili poštupati. Kteri čas je najbolj prikladen, eni priporočajo v jeseni, drugi po zimi, še celo pravijo, da je še spomladi dovolj časa?

Odgovor 67: Čim preje se trosi umetno gnojilo, tem preje se raztopi in postane dostopno koreninam. Ker pa je po zimi dovolj vlažnosti, da se gnojilne moči lahko do spomladi razkroje in sedaj še veliko dela na polji, tedaj se lahko odloži brez vsake škode trositev gnojil v isti čas, ko poljsko delo večinoma poneha, v drugo polovico novembra ali decembra. Nekteri so za jako dobro spoznali, da se štupa umetno gnojilo pó zmrzlem snegu, ker tako delavci popolnoma enakomerno

ves travnik potrošijo, kar se spozna po črnem snegu.

Vprašanje 68: I. B. v K. Kako naj spravljam sadne tropine, kedaj in kako jih naj kuham, da dobim dobro in zdravo žganje?

Odgovor 68: Ko so se tropine odtisnile (sprešale), denejo naj se v bedenj (kad) ter dobro potlačijo, bodisi z batom ali z nogami. Nato naj se zamažejo s plastjo ilovice, da ne more zrak do njih. Tu ostanejo tropine dva, tri tedne ter se potem v dobrem žganjskem kotlu kuhajo. Da se ne prismodijo, dodati jim je ob kuhanju nekoliko vode. Žgejo naj se polagoma!

Vprašanje 69: I. B. v K. Imam izvršten mošt, ki sem ga dobil iz zgodnjega sadja. Vsako leto se mi pa mošt skisa. Kako naj delam, da bo mošt dober in da se mi ne pokvari?

Odgovor 69: Berite spis „Kako napravljati sadni mošt“ v 14. števil. „Narodnega Gospodarja“ in ravnajte se po njem. Posebno vam pa še naglašamo, da mošt v sodu večkrat zalivate. S tem, da je posoda vedno polna, ne more zrak do mošta, zato se pa tudi očetne glive, ki mošt kisajo, ne morejo razvijati.

Vprašanje 70: I. K. v Št. J. Ali je dobro saditi trte (cepljene in divje) sedaj v jeseni in v predbožičnem času?

Odgovor 70: Najboljši čas za sajenje je zgodna pomlad (marec). Vendar se sadé trte lahko tudi v jeseni, nevarno pa zna biti, da v ostri zimi pomrznejo. To se posebno rado pripeti, če sadimo v mrazu že okoreničene trte, ker so korenike jako občutljive. Sajenje trt v jeseni ni tedaj napáčno, vendaj se pa bolj priporoča spomladansko sajenje.

Vprašanje 71: F. B. v K. Pred štirimi leti sem prekopal hosto in imel ondi krompir. Hočem to njivo sedaj v travnik spremeniti, ali smem že v jeseni žito vsejati in kdaj naj posejem trave?

Odgovor 71: Smete že sedaj vsejati žito, samo njiva se mora ravno preorati, da se spomladi lahko deteljno-travnata semena zabranijo. Pri naročitvi travniških semen nam morate nekoliko pojasniti, ali je težka ali peščena zemlja. Ali želite rabo travnate mešanice za 5 let ali za stalno. Kratka doba 5 let je holjza, ker se vedno več pridela.

Vprašanje 72: A. K. v C. Št. Kako hočem z lucerno ravnati, da jo ohranim več let? Ako sem jo z gnojnico polival, so se jele trave in plevel

posebno razširjati in detelja se je polagoma izgubila.

Odgovor 72: Lucerna spada med one rastline, ki si prisvajajo prosti dušik iz zraka, tedaj je gnojitev z gnojnico in domačim gnojem, ki imata nad polovico redilnih močij v dušiku, skoro brezuspešna. Ako se navozi na 1 ha lucerne domačega gnoja v vrednosti 30 gld. koristi komaj za 10 gld. in za 20 gld. se gotovo po nepotrebnem trosi. Domači gnoj in gnojnico rabimo z najboljšim uspehom na njivah. Ako razmere pripuščajo, naj se raji navozi na travnik, kjer bode rast trav posebno povzdignil. Za gnojitev lucerne naj se vzame za 1 ha 300 do 400 kg žlindre, spomladi pa še gips. Zelo blagodejen vseh kaže živo apno ki naj se zabrana v jeseni. Jako škodljiva rasti lucerne je jesenska paša.

Vprašanje 73: A. G. v Št. na K. Ker večkrat navajate v Vašem listu 1 ha je jednako 10 mernikov prostora, kako bi si naj ložje predstavljal staro mero v posestnem listu?

Odgovor 73: Nova mera ha in ari se dajo jako lahko preračunati v prostor po starih mernikih posestve.

5 arov	=	1/2 mernika
10 „	=	1 mernik
20 „	=	2 mernika
50 „	=	5 mernikov
70 „	=	7 mernikov
1 ha	=	10 mernikov.

Kjer imate v posestnem listu n. pr. 1 ha 65 arov velja po starej meri 16 1/2 mernika. Posestni listi prirejeni na ha in are se veliko ložje dajo primerjati z navadno staro mero v mernikih, kot pa preje orala in kvadratni sežnji.

60.000 Kron znaša glavni dobiček invalidske zahvalne loterije, kateri bode po 20% odbitku v gotovem denarju izplačan. Častite bravce našega lista opozarjamo s tem, da bodo srečke 10. novembra 1900 vlečene.

Priporoča se: Vzajemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbi zvonov.

Edini domači zavod te stroke: Ljubljana, Medjatova hiša.

Kmetijsko društvo v Vipavi

oskrbuje svojim članom:

- 1.) Vse potrebščine za vinogradništvo: žveplo, galico, gumico, škropilnice, cepilno orodje, orodje in stroje za kmetijstvo, dalje vsakovrstna semena in umetna gnojila.
- 2.) Pridelke t. j. vino kolikor možno razprodaja ter vabi p. n. kupce v nakup vina, koje opozarja na izpremenjeni razglas med inserati.

Kmetijsko društvo v Vipavi

ima na ameriški podlagi R. Portalis polahinjene domače trte na prodaj.

Lepega bika, 3 leta in 9 mesecev staraga, cikastega ima na prodaj Miha Leben v Štrohinju pri Kranju.

Tko želi, da svojo obitelj oskrbi pravim i naravskim dalmatinskim vinom, neka se obrati na podpisanog Juraj Gamulin, Jelsa — otok Hvar, Dalmacija.

900 lepih hrastov ima na prodaj Janez Perko na Kurinju p. Zagradec — Fužine. Vozilo bi se na postajo Dobropolje ali Zatičina. Pošteni kupci se vabijo.

Trgovina in obrt.

Trgovina.

O skladnini na železnicah.

I. Pri oddaji blaga.

Ako odpošiljatelj ne dovozi vsega blaga ali ne doprinese vseh za prevoz zahtevanih pisem v teku 24 ur, je železnica opravičena, vračunati si posebno skladnino in sicer:

Pri brzovoznem blagu na vsak nakladni kos in dan 12 h, pri tovornem blagu na vsakih 100 kg in vsaki dan 4 h, pri rudninskem olju vsakoje vrste na vsakih 100 kg in dan 20 h, pri volni, dlaki, žimi, svili, predivu, konoplji ter pri enacih pošiljatvah na vsacih 100 kg in dan 20 h.

II. Pri prejemu blaga.

Skladnine prosti čas obsega a) pri brzovoznem blagu za zlatnino in srebrnino, denar, vrednostna pisma in druge dragocenosti 3 ure, za vsako drugo brzovozno blago 48 ur.

b) Pri tovornem blagu za seno in slamo 24 ur, za volno, dlako, žimo, svilo, predivo, konoplje in drugo blago, katero se lahko vname, 24 ur, za rudninsko olje 48 ur, za vsakoje drugo blago 4 dni. Po preteku skladnine prostega časa zaračuni železnica skladnino in sicer;

a) pri brzovoznem blagu za zlatnino, srebrnino itd., kakor zgo-

raj omenjeno na vsako uro 80 h za vsakoje drugo brzovozno blago na vsak nakladni kos in dan 12 h.

b) Pri tovornem blagu za blago prevažano v odprtem vagonu na vsakih 100 kg in vsaki dan 4 h, za blago, katero se lahko vname in katero je v tarifih posebno označeno na vsakih 100 kg in vsaki dan 20 h, za vsakoje drugo tovorno blago na 100 kg in dan 3 h.

Razun navedenih pristojbin vračuni si železnica še posebne naklade in sicer 10% pri blagu, pri katerem je zaračunjena skladnina na 100 kg in dan 4 h in 20% pri vsakojem drugem brzovoznem in tovornem blagu.

Jesenski promet na železnicah.

Železniško ministerstvo izdalo je državnim in privatnim železnicam mnogovrstne naredbe, da se odstranijo ovire, katere se ponavljajo leto za letom v jesenskem času, ko je tovorni promet najživahnejši. Na državnih železnicah najetih je 2763 tovornih voz več, nego jih je bilo v tem času minulega leta, med temi je samo za prevoz premoga 2221 voz. Kakor se naredi od strani železniške uprave vse, da se zadovolji trgovske kroge, železi je, da stranke, kolikor mogoče, podpirajo isto v tem, osobito, da nakladajo in izkladajo vagone najhitreje in tako omogočijo redni promet.

Obrt.

Vsakdanji odmor v obrtnem delu.

Obrtni red določa, da se ima dati pomočnikom in sploh pomožnim delavcem med delavskimi urami primeren odmor, kateri ne sme znašati manj kot poldrugo uro, če le mogoče po kakovosti obrtovanja ima priti od tega odmora ena ura na opoludanski čas. Ako obseza delavski čas pred ali po

opoludanski uri pet ur ali manj lahko odpade odmor za dotični delavski čas. Tudi glede nočnega dela imajo se uporabljati zmislu primerno ta določila. Trgovinski minister ima v sporazumljenji z ministrom za notranje zadeve oblast, dovoliti posameznim obrtnim vrstam po dejanski potrebi osobito tam, kjer je prekinenje obrata nemožno, primerno skrajšanje odmora.

In res se je tako skrajšanje dobe odmora dovolilo. Navesti hočemo tu samo za obrt najvažnejše take izjeme: Pri zvonarnah za delo pri odprtem ognju ali pri pečeh ni treba, da bi padla doba odmora na določen čas. Kovači in kolarji smejo opoludanski odmor osobito pri nujnih popravah preložiti na kako drugo uro. Aparne in opekarne smejo po potrebah obrata urediti odmor. Barvarji, apreterji smejo razdeliti odmor na one dobe, kjer delo to pripušča, Pri mlinih z le nekoliko objemom (2 do 3) se sme preložiti odmor na dobo, v kateri to dopušča obrat. Pekarji smejo po potrebi razdeliti odmor. Tiskarji, kateri tiskajo časopise, smejo po potrebi razdeliti odmor, seveda ga pa ne prikrajšati. Oštirji smejo preložiti opoludanski odmor na čas, kjer obrat pripušča tak odmor. Brivci lahko opoludanski odmor na ta način dajo svojemu objemu, da pomočniki menjavajo.

Domača industrija

glasom našega obrtnega reda ne spada med obrti. V smislu odloka trgovinskega ministerstva ima se smatrati kot domača obrt tista proizvajalna delavnost, katero izvršujejo po krajevni navadi osebe v svojih stanovanjih bodisi kot glavno ali postransko opravilo, toda tako, da te osebe pri delu nimajo obrtnega pomožnega objekta (pomočnikov, učencev), marveč jim pomagajo le domači.

ZADRUGA

Gospodarske proizvajalne zadruge.

(Iz kmetijskih krogov.)

(Nadaljevanje.)

In vsi ti hočejo pri tem „pošteno“, živeti, da nekateri izmed njih tudi sila prehitro bogate, tako da na kmeta pride malo, dostikrat tudi nič. Ne čudimo se, da je pe-civo danes tako drago, kakor nek-daj, ko je bila pšenica še po 12 gld., če tudi jo danes zastonj tje mečemo.

Preidimo k kupčiji z živino. Danes mesar v obče niti sam ne ku-puje ampak razni mešetarji, ki pri-tiskajo na gospodarja, kolikor le morejo, posebno ako kmetovalec mora prodati ali ako mora v sili zaklati. Tedaj da prekupec „iz milosti“ gospodarju $\frac{1}{3}$ cene!

Nekaj posebnega so ti ljudje na trgu, kako ti znano klepetati, da potlačijo ceno živali. In da nima od takega umetnega znižanja ži-vinske cene dobička kmet, je jasno.

To vprašanje naj bi premislile zadruge.

Danes tlači cene našemu blagu tuja živina iz Ogrske in sosednjih držav, mi pa moramo iskati trga za mejami; gospodar pa mora na ceni svoje živine poravnati visoko carino čez mejo — da govori se vže resnobno, da zapre Neme-c sploh meje našemu dovozu.

Podobno bi se mogla lotiti gospodarska proizvajalna društva ustanavljanja mlekarških zadrug.

Škoda, da v nekaterih krajih pri nas mlekarstvo tako veselo cvete a drugodi — zlasti sirarstvo — ni na tako visoki stopinji, ka-kor bi bilo želeto. Naša domovina bi mogla imeti živahen eksport v prekomorske kraje, ker imamo tržaški pristan pred nosom; vsaj je znano, da Evropejce v indij-skem oceanu dosedaj zalagajo z mlekarškimi izdelki Švedi, Danci in Nemei in dr. s pomočjo mnogo oddaljenejših severnih pristanišč.

Društva bi dalje lahko po tvorniško izdelovala „iz kosti gno-jilno moko in superfosfate“, s čimer bi se najbolje delovalo naspro-ti tvorničarjem-kartelnikom.

Tudi podelovanje sadja, zlasti sušenje, izdelovanje sadnega mošta, alkoholovih pijač (slivovice) i. dr. bi mogle izvrševati zadruge v svojih zavodih. I tu bi tisoče de-lavnih rok našlo zaslužka.

(Dalje prih.)

Denarni promet hranilnic in posojilnic v mesecu avgustu 1900.

Hranilnica in posojilnica v Semiču: Prejemki 8521 K 77 h, izdatki 4694 K 71 h, denarni promet 13216 K 48 h, prejete hranilne vloge 5436 K, izplačane hranilne vloge 958 K, dana posojila 1702 K.

Hranilnica in posojilnica v Polhovem Gradcu: Prejemki 3128 K 34 h, izdatki 3048 K 32 h, denarni promet 6176 K 66 h, prejete hranilne vloge 2570 K, izplačane hranilne vloge 1886 K 14 h, dana posojila 328 K 52 h.

Hranilnica in posojilnica v Mirnu pri Gorici: Prejemki 2484 K 92 h, izdatki 1519 K 60 h, denarni promet 4004 K 52 h, prejete hranilne vloge 654 K, izplačane hranilne vloge 186 K 90 h, dana posojila 1300 K, vrnena posojila 894 K.

V mesecu septembru 1900.

Hranilnica in posojilnica v Metliki: Prejemki 15632 K 41 h, izdatki 9391 K 42 h, denarni promet 25023 K 83 h, prejete hranilne vloge 2797 K, izplačane hranilne vloge 3649 K 96 h, dana posojila 5590 K, vrnena posojila 3150 K.

Hranilnica in posojilnica v Cerkljah: Prejemki 2766 K 74 h, izdatki 1253 K 25 h, denarni promet 4019 K 99 h, prejete hranilne vloge 2400 K, izplačane hranilne vloge 100 K, dana posojila 840 K, vrnena posojila 200 K.

Hranilnica in posojilnica v Tomaji: Prejemki 2838 K 04 h, izdatki 2248 K 16 h, denarni promet 5086 K 20 h, izplačane hranilne vloge 1070 K, dana posojila 1089 K, vrnena posojila 70 K.

Hranilnica in posojilnica v Polhovim Gradcu: Prejemki 3453 K 84 h, izdatki 2021 K 16 h, denarni promet 5475 K, prejete hranilne vloge 2206 K, izplačane hranilne vloge 2012 K 40 h, vrnena posojila 120 K.

Hranilnica in posojilnica na Semiču: Prejemki 11699 K 72 h, izdatki 7960 K 50 h, denarni promet 19660 K 22 h, prejete hranilne vloge 7666 K, izplačane hranilne vloge 2007 K, dana posojila 2942 K, vrnena posojila 2807 K.

Hranilnica in posojilnica v Gozjdu: Prejemki 422 K 57 h, izdatki 280 K 34 h, denarni promet 702 K 91 h, prejete hranilne vloge 114 K 87 h, izplačane hranilne vloge 280 K, vrnena posojila 203 K.

Hranilnica in posojilnica v Tunicah: Prejemki 203 K 80 h, izdatki 3 K, denarni promet 205 K 80 h, prejete hranilne vloge 200 K.

Hranilnica in posojilnica v Črnem vrhu nad Idrijo: Prejemki 3882 K 01 h, izdatki 3899 K 62 h, denarni promet 7781 K 63 h, prejete hranilne vloge 1076 K, izplačane hranilne vloge 2780 K 97 h, dana posojila 1040 K, vrnena posojila 130 K.

Hranilnica in posojilnica v Leskovici: Prejemki 774 K 76 h, izdatki 400 K, denarni promet 1174 K, prejete hranilne vloge 100 K, izplačane hranilne vloge 200 K, dana posojila 200 K, vrnena posojila 80 K.

Hranilnica in posojilnica v Mirnu pri Gorici: Prejemki 3658 K 23 h, izdatki 2767 K 08 h, denarni promet 6425 K 31 h, prejete hranilne vloge 1840 K, izplačane hranilne vloge 1780 K 46 h, dana posojila 240 K, vrnena posojila 785 K.

Hranilnica in posojilnica v Št. Juriju: Prejemki 2443 K 98 h, izdatki 1672 K 40 h, denarni promet 4116 K 38 h, prejete hranilne vloge 1540 K, izplačane hranilne vloge 68 K, dana posojila 1600 K.

Hranilnica in posojilnica v Tomišlju: Prejemki 4332 K 41 h, izdatki 4562 K 22 h, denarni promet 8894 K 63 h, prejete hranilne vloge 411 K, izplačane hranilne vloge 935 K, dana posojila 3604 K, vrnena posojila 3579 K.

Hranilnica in posojilnica v Srednji vasi: Prejemki 6989 K 46 h, izdatki 6140 K 94 h, denarni promet 13130 K 40 h, prejete hranilne vloge 4487 K 15 h, izplačane hranilne vloge 1742 K 61 h, dana posojila 1930 K, vrnena posojila 1460 K.

Hranilnica in posojilnica v Dobropoljah: Prejemki 20338 K 57 h, izdatki 19923 K 61 h, denarni promet 40262 K 18 h, prejete hranilne vloge 2182 K, izplačane hranilne vloge 7725 K 06 h, dana posojila 8525 K, vrnena posojila 320 K.

Hranilnica in posojilnica v Senožečah: Prejemki 2066 K 89 h, izdatki 1859 K 45 h, denarni promet 3926 K 34 h, izplačane hranilne vloge 391 K 38 h, dana posojila 1260 K, vrnena posojila 1090 K.

Hranilnica in posojilnica, Kojško-Šmarten v Brdih: Prejemki 1948 K 23 h, izdatki 1862 K 44 h, denarni promet 3810 K 67 h, prejete hranilne vloge 332 K, izplačane hranilne vloge 1322 K, dana posojila 400 K, vrnena posojila 80 K.

Tržne cene 22. oktobra t. l.

Na trgu v Ptuj

za 100 kg

za pšenico	K 15—
„ rž	„ 14—
„ ječmen	„ 14—
„ oves	„ 13—
„ turšico	„ 13—
„ krompir	„ 4 40
„ seno la	„ 4 40

Na trgu v Gorici

za 100 kg

za ječmen	K 22—
„ oves	„ 12 20
„ turšico	„ 14—
„ krompir	„ 5—
„ seno	„ 2 90

Na trgu v Celovcu

za 100 kg

za pšenico	K 16—
„ rž	„ 15 50
„ ječmen	„ 13—
„ oves	„ 12—
„ turšico	„ 14—
„ krompir	„ 1 60

Na trgu v Velikovcu

za 100 kg

za pšenico	K 16—
„ rž	„ 15—
„ ječmen	„ 13—
„ oves	„ 11 50
„ turšico	„ 14—
„ krompir	„ 1 60

Na trgu v Metliki

za 100 kg

za pšenico	K 20—
„ rž	„ 20—
„ ječmen	„ 16—
„ oves	„ 14—
„ krompir	„ 6 20

C. kr. priv.
 pred ognjem in tatovi varne
 ➔ **blagajne** ➔
 prodaja najceneje dobro znana tovarna blagajnic
M. Adlersflügel
 založnik Raiffeisnovih posojilnic
 Dunaj, l., Franz Josephs-Quai št. 13.
 (66) 24—20

Ant. Presker
 krojač v Ljubljani
 sv. Petra cesta šte. 4
 se priporoča preč. duhovščini ter slav. občinstvu v izdelovanje vsakovrstne
duhovniške kakor tudi druge obleke
 iz trpežnega in solidnega blaga po
 nizkih cenah.
 Opozarja na veliko svojo zalogo
izgotovljene obleke
 posebno na haveloke v največji izbi po
 najnižjih cenah.
 (72) 6—2

Šivalni stroji in kolesa
 Tovarniška zaloga
Ivan Jax-a
 v Ljubljani
 Dunajska
 cesta 17
 priporoča svoje najbolj priznane
šivalne stroje in kolesa
 Ceniki se dopošljejo na zahtevanje zastoj.
 (64) 12—8

Trgovci pozor! Kmetijska zadruga
 v župniji središki
 da v najem pod jako ugodnimi pogoji
prostore za trgovino, ležeče ob glavni cesti
 in tik župnijske cerkve,
 ali takoj ali z novim letom.
 Oglasiti se je pri **J. Ravšl-u**, županu v
 Obrežu pri Središči (Polstrau).
 (68) 3—3

Lechner & Jungl v Gradcu
 Sporr-ulica št. 1 in 11.
 Zaloga na veliko
 okov za stavbe, železnih cevi,
 različnega orodja, okov za
 pohištvo i. t. d.
 Tovarniška zaloga barv, firneža, laka
 Najcenejši dohodni izvirek. — Ceniki s podobami na
 (74) 12—1 zahtevo brezplačno.
 Dopisi v hrvatskem ali slovenskem jeziku.

KOSTANJ IN
GORIŠKA VINA
 prodaja
 Kmetijsko društvo v Št. Petru pri Gorici.
 Cene nizke,
 naročila se izvršijo točno.
 (79) 8—1

Advokat IVAN P. VENCAJZ
 je otvoril
 ➔ **odvetniško pisarno** ➔
 v Ljubljani, na Dunajski cesti
 v pritličji Medjatove hiše.
 (78) 2—2

Divji kostanj kupuje

Ivan Majdič v Kranji.

Istotam prodajo se po najvišji ceni razni deželni pridelki kakor fižol, leča, suhe jedilne gobe, želod, deteljno in laneno seme kakor tudi vsake vrste žito.

(71) 2-2

Zadnji mesec!

Velika vojaška invalidska
zlata

in srebrna loterija.

Glavni dobitek **60.000** kron

v gotovem denarju po 20% odbitku. (77) 3-2

Invalidske srečke po 1 krono

priporoča *J. C. Mayer v Ljubljani.*

Zaloga in kletarstvo
na Glincah št. 20

pri Ljubljani
na lastnem posestvu.

Slov. vinogradniško društvo

v Ljubljani

registrovana zadruga z omejeno zavezo
priporoča svojo veliko zalogo

pristnih domačih vin

starih in novih

iz Dolenjske, Štajerske, Istre, Vipave in Goriške.

Vino je deloma doma prešano, isto oddaje
se v sodih in fino vino v steklenicah.

(63) 12-8

Na zahtevo pošiljajo se uzorci brezplačno.

C. in kr. priv.

tvornica za gasilno in kmetijsko orodje

R. A. Smekal-a

v Čehu na Moravskem

nudi vsakovrstne

brizgalnice za gasilna društva
najnoveje sestave s sesalno in tlačilno
oprtno na obeh straneh ter s patentom
proti zmrzlini. — Brizgalnice proti
peronosperi, vsakovrstne cevi iz konoplje
in gume; dalje

gospodarske stroje vsakojakih vrst.

Ceniki brezplačno.

Plačila tudi na obroke.

Podružnica R. A. Smekal

v Zagrebu. (69) 20-16

Pozor! Gospodarji!

„Gloria“ redilna krma za konje, zabranjuje boleznim, vzdrži konje
močne in iskro.

„Gloria“ začimba krma za govedo, pospešuje prebavljanje, čisti kri,
zboljšuje in množi mleko.

„Gloria“ prašek za žretje in pitanje svinj, povzročuje, da svinjo
rade jedo, da se nabira meso in mast.

„Gloria“ mlekarski prašek za krave, pospešuje izločenje mleka in
odstranjuje napake mleka. — 1 veliki zavitek velja K 1-20, mali K 0-70,
5 kg v zavitku za poskus po pošti K 5-— poslano z Dunaja.

Barteljevo klajno apno, potrebno potrebnim dodatkom h krmi za mlado,
molzno in brejo živino, v slučaju, da živina liže, da ima kostne bolezni itd.
5 kg za poskus K 2-—, 100 kg K 22-— z Dunaja.

Rusko patentovano mazilo za usnje po pol kg K 1-10, 1 kg K 2-—,
5 kg K 8-—.

Štedilni kolomaz, najfinjša kakovost, 5 kg K 1-40, 100 kg K 24-—.

Navodilo brezplačno.

Miha Barthel & drug. Dunaj X.

(75) 24-2

Občuje se slovenski.

Opozorjam č. č. gospode duhovnike in
krčmarje na

izvrstna vina naših krajev.

Trta nam je letos obrodila tako dobro
vino kakor že 50 let ne. Cena 13 do
15 kr. liter. (76) 3-2

Za naročila se priporoča

Anton Stibil

Ustje št. 80

pri Ajdovščini.

Vnanja naročila se izvršujejo točno proti poštnemu povzetju.

Gabrijel Piccoli

lekarnar v Ljubljani, Dunajska cesta
dvorni založnik Njegove Svetosti papeža Leona XIII.

(61) 24—18

Lekarnarja Piccolija zobne kapljice, vsled najvišjega priznanja in dovoljenja

1 steklenica 40 h. **Štefanijine kapljice**

imenovane, devajo se na pavoli v votli zob ali pa se namaže bolna čelust, so učinkujoče sredstvo proti zobobolu.

Odlični profesorji in zdravniki priporočajo lekarnarja Piccolija

želodečno tinkturo

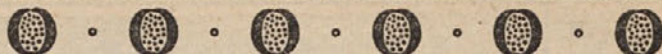
katera krepi želodec, provzroča veselje do jedi, upliva na prebavanje in odprtje, zlasti pri onih, ki trpijo stalno na telesnem zaprtju. — 1 steklenica 20 h., 12 stekl. z zabojem vred 2 K 52 h.

Pri slabokrvnih in nervoznih ali vsled boleznih oslabelih otrocih kakor tudi pri odraslih se uporablja lekarnarja Piccolija

železnato vino z najboljšim vspehom. Ima 20 do 90krat toliko železa v sebi, kakor druga China-vina, katera nimajo pogosto niti toliko železa, kot navadno namizno vino.
Cena polliterski steklenici 2 K.

Najboljše sredstvo, da se ohranijo konji, krave, teleta, voli, prešiči, ovce itd. zdravi in močni, je lekarnarja Piccolija

živinski prašek, katerega cenijo in radi kupujejo vsi kmetovalci.
Zavoječek 50 h., 10 zavojev 4 K.

Kmet. društvo v Vipavi

priporoča preč. duhovščini in drugim odjemalcem

zajamčeno

pristno letošnje vino

napravljeno v lastni kleti iz dobrega grozdja svojih članov, deloma po novem francoskem načinu, ki daje vinu finejši okus, po sledečih cenah:

1. vrste belo vino po 40 Kron, loco Postojna;
2. vrste belo vino po 34 do 38 Kron, loco Postojna;
3. vrste rudeče vino (kakor eviček iz Griž) po 32 Kron, loco Postojna.

V zalogi so še stara namizna in dezertna vina, kakor renski rizling i. dr. po prejšnjih cenah. Razpolaga tudi z žganjem, pristnim tropincem in brinjevcem.

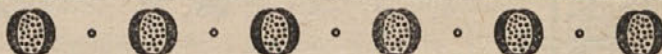
• Vse vino je zajamčeno kot pristno. •

Pošilja se v sodčkih nad 56 litrov.

Na zahtevanje pošlje se vzorec. — Večjim odjemalcem se dovoli primeren rabat.

Kmet. zadruga! Svoji k svojim!

(70) 20—16

Pozor! Najboljša kislá voda

je

Jurij Regoršek-ov

»Marijin studenec«

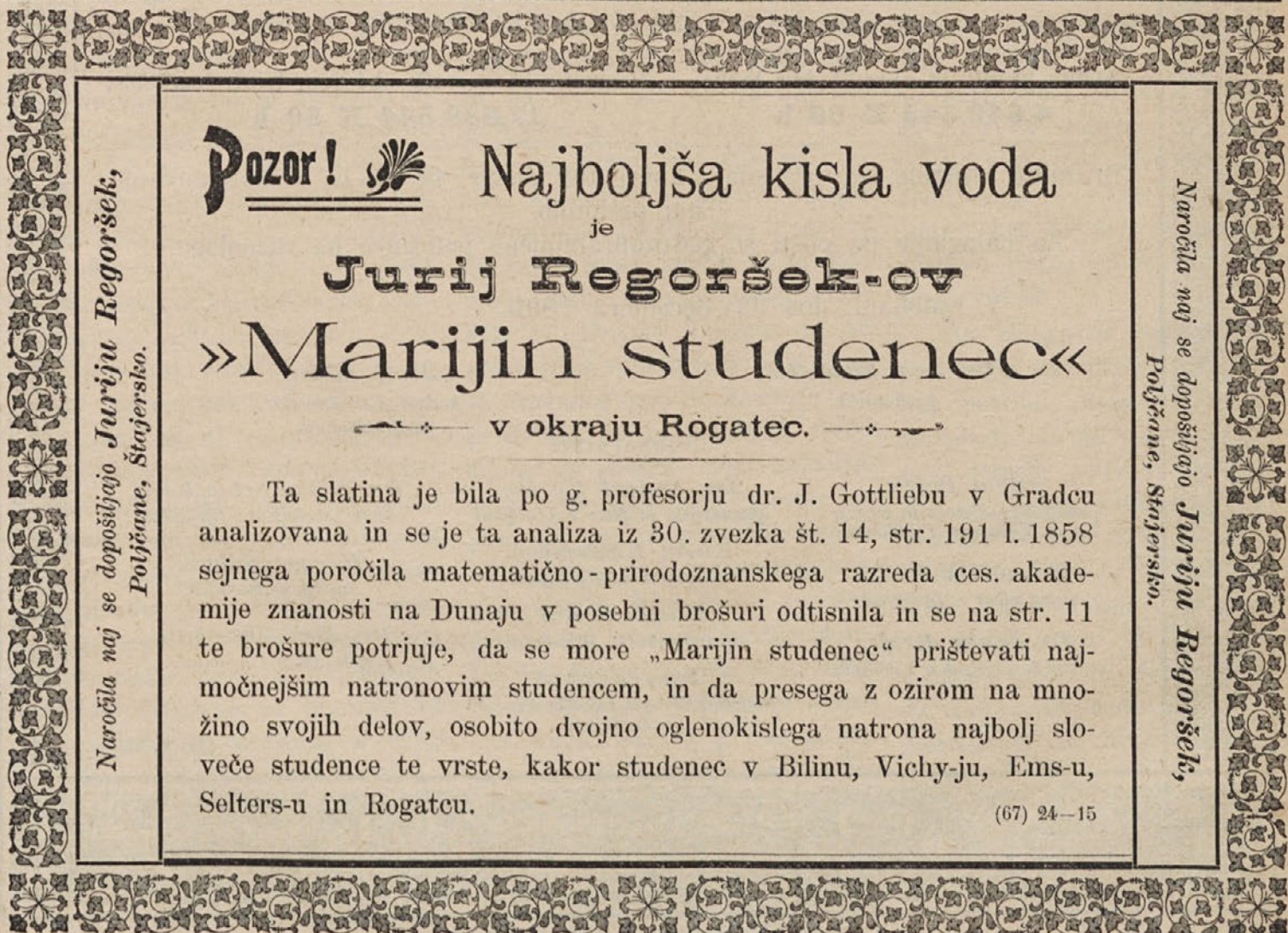
v okraju Rogatec.

Ta slatina je bila po g. profesorju dr. J. Gottliebu v Gradcu analizovana in se je ta analiza iz 30. zvezka št. 14, str. 191 l. 1858 sejnega poročila matematično-prirodnoznansega razreda ces. akademije znanosti na Dunaju v posebni brošuri odtisnila in se na str. 11 te brošure potrjuje, da se more „Marijin studenec“ prištevati najmočnejšim natronovim studencem, in da presega z ozirom na množino svojih delov, osobito dvojno oglenokislega natrona najbolj sloveče studence te vrste, kakor studenec v Bilinu, Vichy-ju, Ems-u, Selters-u in Rogatecu.

(67) 24—15

Naročila naj se dopošiljajo Juriju Regoršek, Poljčane, Štajersko.

Naročila naj se dopošiljajo Juriju Regorški, Poljčane, Štajersko.

 Najboljša in najsigurnejša

Stanje hranilnih vlog 31. dec. 1899:
čez 4 milijone K

prilika
za
štedenje!

Denarni promet v dvanajstih mesecih
čez 17 milij. K

Ljudska posojilnica

preje: Gradišče štev. 1

sedaj: Kongresni trg št. 2, I. nadstr.

sprejema

hranilne vloge

vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan in jih obrestuje po

 4 $\frac{1}{2}$ %

brez kakega odbitka, tako da sprejme vložnik od vsacih vloženih 100 gl.
čistih 4 gl. 50 kr. na leto.

Stanje hranilnih vlog 31. dec. 1899:
4,642.543 K 80 h

Promet v 12 mesecih od 1. jan. do 31. dec. 1899:
17,388.544 K 50 h

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje
kaj prekinilo.

Za nalaganje po pošti so poštnohranilnične položnice na razpolago.

V Ljubljani, dne 31. decembra 1899.

Dr. Ivan Šusteršič,
predsednik.

Josip Šiška,
knezoškofjski kancelar,
podpredsednik.

Odborniki:

Anton Belec,
posestnik, podjetnik in trgovec
v Št. Vidu nad Ljubljano.

Dr. Andrej Karlin,
gimnazijski profesor v Ljubljani.

Dr. Viljko Schweitzer,
odvet. koncipijent v Ljubljani.

Frančišek Birk,
stolni vikar v Ljubljani.

Karol Kauschegg,
veleposestnik v Ljubljani.

Gregor Šlibar,
župnik na Rudniku.

Dr. Janko Brejč,
odvetn. koncipijent v Ljubljani.

Matija Kolar,
župnik pri D. M. v Polji.

Dr. Aleš Ušeničnik,
stolni vikar v Ljubljani.

Ivan Kregar,
načelnik okrajne bolniške blagajne
v Ljubljani.

(62) 10-6